

บทที่ 5

สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลตัวอย่างที่เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 1,200 ชุด ที่ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือแล้วมาทำการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ โดยผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อธรรมะ

ส่วนที่ 3 ความรู้ในสารธรรมะ

ส่วนที่ 4 การนำความรู้จากสารธรรมะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

2.การวิเคราะห์เชิงอนุมาน

สมมุติฐานข้อที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมุติฐานข้อที่ 2 ชนิดของสื่อในการเผยแพร่ธรรมะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมุติฐานข้อที่ 3 วิธีการถ่ายทอดสารธรรมะมีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ด้านธรรมะไปปฏิบัติภายหลังได้รับการถ่ายทอด

1.สรุปผลการวิจัย

1.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 643 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน 557 คน คิดเป็นร้อยละ 46.4 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.3 ซึ่งมีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 34.6 และสาขาที่เรียน คือ วิทยาศาสตร์ – คณิต คิดเป็นร้อยละ 40.1 โดยส่วนใหญ่สถานภาพของบิดามารดา คือ อยู่ด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 82.2 และส่วนใหญ่มีบิดา เสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 84.8 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว คือ ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001- 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.0

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อธรรมะ

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางโทรทัศน์ คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.6 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางโทรทัศน์ คือ น้อยกว่า 10 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.8 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางโทรทัศน์ คือ ช่วงเวลา 18.01-20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 19.3

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางวิทยุ คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.5 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางวิทยุ คือ น้อยกว่า 10 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 56.3 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางวิทยุ คือ ช่วงเวลา 06.01-09.00 น. คิดเป็นร้อยละ 21.4

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางหนังสือพิมพ์ คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 45.6 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางหนังสือพิมพ์ คือ น้อยกว่า 10 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.8 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางหนังสือพิมพ์ คือ ช่วงเวลา 12.01-14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 22.9

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางนิตยสาร คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47.0 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางนิตยสาร คือ น้อยกว่า 10 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 58.1 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางนิตยสาร คือ ช่วงเวลา 12.01-14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 25.8

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางวารสาร แผ่นพับ คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.1 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางวารสารแผ่นพับ คือ น้อยกว่า 10 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 62.3 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางวารสารแผ่นพับ คือ ช่วงเวลา 12.01-14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 22.8

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางบุคคล เช่น พระภิกษุ บิณฑูร/มารดา ญาติ/พี่น้อง เพื่อน คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.6 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางบุคคล เช่น พระภิกษุ บิณฑูร/มารดา ญาติ/พี่น้อง เพื่อน คือ มีระยะเวลา 11-30 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 40.3 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางบุคคล เช่น พระภิกษุ บิณฑูร/มารดา ญาติ/พี่น้อง เพื่อน คือ ช่วงเวลา 06.01-09.00 น. คิดเป็นร้อยละ 24.7

ความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางอินเทอร์เน็ต (Internet) คือ นาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.8 โดยมีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะในแต่ละครั้งทางอินเทอร์เน็ต (Internet) คือ น้อยกว่า 10 นาที/ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 52.6 และส่วนใหญ่มีช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อสารธรรมะทางอินเทอร์เน็ต (Internet) คือ ช่วงเวลา 18.01-20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 23.8

โดยภาพรวมประเภทของสื่อต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา หรือมีความน่าเชื่อถือต่อคำสั่งสอน คือ สารธรรมะจากโทรทัศน์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.70) รองลงมา สารธรรมะจากสื่อบุคคล ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.65) สารธรรมะจากสื่ออื่นๆ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) สารธรรมะจากสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.36) และ สารธรรมะจากวิทยุ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) ตามลำดับ

ประเภทของสื่อธรรมะทางโทรทัศน์ คือ สารธรรมะจากรายการธรรมะในโทรทัศน์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76) ประเภทของสื่อธรรมะทางวิทยุโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.29) ประเภทของสื่อธรรมะทางสื่อสิ่งพิมพ์ คือ สารธรรมะจากหนังสือธรรมะ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.66) ประเภทของสื่อธรรมะทางสื่อบุคคล คือ สารธรรมะจากพระภิกษุโดยตรง ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.89) ประเภทของสื่อธรรมะทางสื่ออื่นๆ คือ สารธรรมะจากการจัดกิจกรรมด้านธรรมะพิเศษ เช่น โรงเรียนจัดกิจกรรมในวันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันวิสาขบูชา เป็นต้น กับธรรมะจากการจัดแสดงตามงานต่าง ๆ เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.76)

ส่วนที่ 3 ความรู้ในสารธรรมะ

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธรรมะ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูกจำนวน 1,622 คน คิดเป็นร้อยละ 81.1 ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของการประชุมครั้งแรกและถือเป็นครั้งใหญ่ที่สุดของพุทธศาสนา คือ จาตุรงคสันนิบาต รองลงมาจะมีความรู้ในเรื่องของพระธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 คือ อนัตตลักขณสูตร และ ความหมายของ คำว่า “โอวาทปฎิโมกข์” ในพุทธศาสนา คือ หัวใจแห่งพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับอริยสัจสี่ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามถูกจำนวน 669 คน คิดเป็นร้อยละ 33.45 ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของการค้นหา 3 อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ คือ สมุทัย รองลงมาการทำให้จิตให้สงบว่างจากกิเลส เป็นการดับทุกข์ คือ นิโรธ และข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คือ อริยมรรค

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับอริยมรรค 8 ประการ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามถูกจำนวน 1,221 คน คิดเป็นร้อยละ 61.05 ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของการไม่พูดปด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเหลวไหล คือ สัมมาวาจา รองลงมาการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติดีกในกาม คือ สัมมากัมมันตะ และความคิดที่จะเป็นอิสระจากความโลภ ความโกรธ ความหลง คือ สัมมามายา

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับข้อบัญญัติในศีล 5 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามถูกจำนวน 1,988 คน คิดเป็นร้อยละ 99.4 ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของ

ความหมายของสุราเมรัยมีชขปมาทัญฐานา เวมณี คือ เว้นจากการดื่มน้ำเมา รongลงมาปาณาติปาตา เวมณี คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิต และอทินนาทานา เวมณี คือ เว้นจากการลักทรัพย์

ส่วนที่ 4 การนำความรู้จากสารธรรมะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการนำความรู้จากสารธรรมะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คือ หลักของความสะอาด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) หลักของความขยัน ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) หลักของความซื่อสัตย์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.82) หลักของความสุภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.81) หลักของความมีน้ำใจ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.75) หลักของความมีวินัย ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) หลักของความสามัคคี ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.63) หลักของความประหยัด ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.45) ตามลำดับ

การนำความรู้จากสารธรรมะไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ในด้านหลักของความขยัน คือ มีความขยัน และตั้งใจเรียน ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.96) ในด้านหลักของความประหยัด คือ ของที่ทานไม่ใช่แล้ว เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า ของเล่น หนังสือ ฯลฯ ท่านมักจะเก็บไว้และบริจาคให้ผู้อื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) ในด้านหลักของความซื่อสัตย์ คือ เมื่อท่านทำผิดท่านจะยอมรับและกล่าวคำขอโทษเสมอ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) ในด้านหลักของความมีวินัย คือ เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ท่านมักจะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเสมอ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.79) ในด้านหลักของความสุภาพ คือ เมื่อเจอบุคคลผู้ใหญ่ ครู หรือผู้อาวุโสกว่า ท่านจะยกมือไหว้เสมอ โดยที่ไม่ต้องมีคนบอกให้ทำ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) ในด้านหลักของความสามัคคี คือ ท่านอาบน้ำทุกเช้า และเย็น ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35) ในด้านหลักของความสามัคคี คือ เมื่อครูสั่งรายงานกลุ่ม ท่านจะทำหน้าที่ที่เพื่อนในกลุ่มมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) ในด้านหลักของความน้ำใจ คือ เมื่อมีโอกาสท่านมักจะไปทำบุญร่วมกับพ่อแม่ญาติพี่น้องเสมอ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.84)

1.2 การวิเคราะห์เชิงอนุমান

สมมุติฐานข้อที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อโทรทัศน์ ทางสื่อวิทยุ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/แผ่นพับ ทางสื่อบุคคล และทางสื่ออินเทอร์เน็ต

- อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร และอายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของ

- สารธรรมะจากสื่อสิ่งพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อโทรทัศน์ ทางสื่อวิทยุ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/แผ่นพับ ทางสื่อบุคคล ทางสื่ออินเทอร์เน็ต

- สารธรรมะจากสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อบุคคล และทางสื่ออินเทอร์เน็ต แต่สารธรรมะจากสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อโทรทัศน์ ทางสื่อวิทยุ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/แผ่นพับ

- สารธรรมะจากสื่ออื่นๆ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อโทรทัศน์ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพิมพ์ ทางสื่อบุคคล และทางสื่ออินเทอร์เน็ต แต่สารธรรมะจากสื่ออื่นๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม的开รับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทางสื่อวิทยุ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร ทางสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร/แผ่นพับ

สมมุติฐานข้อที่ 3 วิธีการถ่ายทอดสารธรรมะมีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ด้านธรรมะไปปฏิบัติภายหลังได้รับการถ่ายทอด

- สารธรรมะจากโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ที่ได้จากสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านของหลักของความขยัน ในด้านของหลักของความประหยัด ในด้านของหลักของความซื่อสัตย์ ในด้านของหลักของความมีวินัย ในด้านของหลักของความสุภาพ ในด้านของหลักของความสะอาด ในด้านของหลักของความสามัคคี และในด้านของหลักของความมีน้ำใจ

- สารธรรมะจากสื่อวิทยุ มีความสัมพันธ์กับ การนำความรู้ที่ได้จากสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านของหลักของความขยัน ในด้านของหลักของความประหยัด ในด้านของหลักของความซื่อสัตย์ ในด้านของหลักของความมีวินัย ในด้านของหลักของความสุภาพ ในด้านของหลักของความสะอาดในด้านของหลักของความสามัคคี ในด้านของหลักของความมีน้ำใจ

- สารธรรมะจากสื่อสิ่งพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับ การนำความรู้ที่ได้จากสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านของหลักของความขยัน ในด้านของหลักของความประหยัด ในด้านของหลักของความซื่อสัตย์ ในด้านของหลักของความมีวินัย ในด้านของหลักของความสุภาพ ในด้านของหลักของความสะอาดในด้านของหลักของความสามัคคี ในด้านของหลักของความมีน้ำใจ

- สารธรรมะจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับ การนำความรู้ที่ได้จากสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านของหลักของความขยัน ในด้านของหลักของความประหยัด ในด้านของหลัก

ของความซื่อสัตย์ ในด้านของหลักของคามมีวินัย ในด้านของหลักของคามสุภาพ ในด้านของหลักของคามสะอาดในด้านของหลักของคามสามัคคี ในด้านของหลักของคามมีน้ำใจ

- สารธรรมะจากสื่ออื่นๆ มีความสัมพันธ์กับ การนำความรู้ที่ได้จากสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านของหลักของคามขยัน ในด้านของหลักของคามประหยัด ในด้านของหลักของคามซื่อสัตย์ ในด้านของหลักของคามมีวินัย ในด้านของหลักของคามสุภาพ ในด้านของหลักของคามสะอาดในด้านของหลักของคามสามัคคี ในด้านของหลักของคามมีน้ำใจ

2.อภิปรายผล

จากการศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการศึกษา 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ความรู้ในสารธรรมะ

2.3 การนำความรู้สารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะส่วนใหญ่พบว่าจะมีความถี่เป็นนาน ๆ ครั้ง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะจำนวนสื่อของแต่ละประเภทมีปริมาณไม่เพียงพอ รวมไปถึงความสะดวกสบายที่ได้รับจากสื่อและระยะเวลาในการศึกษาธรรมะจากสื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่พบข้อสังเกตว่าภาพรวมของประเภทของสื่อ ที่ทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา หรือมีความน่าเชื่อถือต่อคำสั่งสอน คือ สารธรรมะจากโทรทัศน์ เช่น จาการายการโทรทัศน์ จากการชมละครมีเนื้อหาอิงธรรมะ เนื่องจากสื่อประเภทนี้เป็นสื่อที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสะดวกในการเข้าถึงสื่อประเภทนี้ได้อย่างง่าย เกิดความน่าเชื่อถือหรือตรงกับทัศนคติเดิมรวมถึงประสบการณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงทำให้สื่อประเภทนี้เป็นสื่อที่ตรงต่อความต้องการและให้ความสนใจในการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาข้อมูล ความรู้ ทำให้นักเรียนมัธยมศึกษาามีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประเภทนี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ที่กล่าวว่า มนุษย์เปิดรับสื่อ เพราะต้องการเป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์กว่าบุคคลอื่นและเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาข้อมูล เพื่อให้มีความคล้ายคลึงกับผู้อื่น เพื่อความสนใจหรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงทอง อังกาบ (2538) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางโทรทัศน์ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับชมรายการธรรมะทางโทรทัศน์แบบนาน ๆ ครั้ง แต่

ในทางจิตสำนึกแล้ว คนกรุงเทพฯ ก็ยังเห็นว่าจำเป็นต้องมีรายการธรรมะทางโทรทัศน์ และเห็นว่าปริมาณรายการที่มีอยู่นั้นน้อยเกินไป ประชาชนยังมีข้อเสนอแนะอีกว่า ช่วงเวลาของรายการไม่เหมาะสม เข้าเกินไป ควรมีการปรับปรุง และผลวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาไพรัช ขุนพรหม (ปญญาพโล) (2536) ได้ศึกษาวิธีการของวัดที่มีต่อการปลูกฝังจริยธรรมของเยาวชน (ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอบางเกร็ง จังหวัดนนทบุรี กับ วัดอัมพวัน อำเภพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี) พบว่า วิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่เยาวชนทั้งสองวัดมีความเห็นว่าเหมาะสมที่สุดคือ การสนทนาธรรม

2.2 ความรู้ในสาระธรรมะ

การศึกษาความรู้ในสาระธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธรรมะ โดยตอบคำถามถูก คิดเป็นร้อยละ 81.1 โดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของการประชุมครั้งแรกและถือเป็นครั้งใหญ่ที่สุดของพุทธศาสนา คือ จาตุรงคสันนิบาต ด้านความรู้เกี่ยวกับอริยสัจสี่ โดยตอบคำถามถูก คิดเป็นร้อยละ 33.45 โดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของการค้นหา 3 อันเป็นเหตุแห่งทุกข์ คือ สมุทัย ด้านความรู้เกี่ยวกับอริยมรรค 8 ประการ โดยตอบคำถามถูก คิดเป็นร้อยละ 61.05 โดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของการไม่พูดปด ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเหลวไหล ด้านความรู้เกี่ยวกับข้อบัญญัติในศีล 5 โดยตอบคำถามถูก คิดเป็นร้อยละ 99.4 โดยส่วนใหญ่จะตอบถูกในเรื่องของความหมายของสุราเมรัยมาทัฏฐานา เวรมณี คือ เว้นจากการดื่มน้ำเมา จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้ในสาระธรรมะในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้นั้นจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมในการรับรู้ของตนเอง ตามความสนใจของตนเอง หรือตามประสบการณ์เดิมของตนเอง ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ กฤษณา ศักดิ์ศรี (2530: 487) กล่าวถึงบทบาทของการรับรู้ที่มีต่อการเรียนรู้ว่า บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการรับรู้และการรับรู้สิ่งเร้าของบุคคล นอกจากจะขึ้นอยู่กับตัวสิ่งเร้าและประสาทสัมผัสของผู้รับรู้แล้ว ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้รู้และพื้นฐานความรู้เดิมที่มีต่อสิ่งที่เรียนด้วย โดยธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ ความต้องการ (Want) สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) การตอบสนอง (Response) การได้รับรางวัล (Reward) ลำดับขั้นของการเรียนรู้ ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้นจะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) ประสบการณ์ (2) ความเข้าใจ และ (3) ความนึกคิด

2.3 การนำความรู้สู่สาธารณะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาการนำความรู้สู่สาธารณะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีการนำความรู้ที่ได้จากการนำสู่สาธารณะไปใช้ในชีวิตประจำวันดังนี้

- 1.ด้านหลักของความขยัน คือ มีความขยัน และตั้งใจเรียน
- 2.ด้านหลักของความประหยัด คือ ของที่ท่านไม่ใช้แล้ว เช่น เสื้อผ้า กระเป๋า ของเล่น หนังสือ ฯลฯ ท่านมักจะเก็บไว้และบริจาคให้ผู้อื่น
- 3.ด้านหลักของความซื่อสัตย์ คือ เมื่อท่านทำผิดท่านจะยอมรับและกล่าวคำขอโทษเสมอ
- 4.ด้านหลักของความมีวินัย คือ เมื่อโรงเรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ท่านมักจะเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเสมอ
- 5.ด้านหลักของความสุภาพ คือ เมื่อเจอบุคคลผู้ใหญ่ ครู หรือผู้อาวุโสกว่า ท่านจะยกมือไหว้เสมอ โดยที่ไม่ต้องมีคนบอกให้ทำ
- 6.ด้านหลักของสะอาด คือ ท่านอาบน้ำทุกเช้า และเย็น
- 7.ด้านหลักของความสามัคคี คือ เมื่อครูสั่งรายงานกลุ่ม ท่านจะทำหน้าที่ที่เพื่อนในกลุ่มมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ
- 8.ด้านหลักของความน้ำใจ คือ เมื่อมีโอกาสท่านมักจะไปทำบุญร่วมกับพ่อแม่ ญาติพี่น้องเสมอ

การนำความรู้ของธรรมะที่เกี่ยวข้องทั้ง 8 ด้าน ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งตรงกับคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนานั้นมีสาระสำคัญ 3 ประการ หรือ โอวาท 3 คือ ให้ประพฤติดี ให้ละความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใส และ สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข โดย 8 คุณธรรมพื้นฐาน ซึ่งจากการที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้นำความรู้เกี่ยวกับธรรมะดังกล่าวไปปฏิบัตินั้น ทำให้มีพฤติกรรมที่ดีปราศจากการเกิดทุกข์ ส่งผลให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิมและเกิดความสุขภายในโรงเรียนเพิ่มขึ้น นักเรียนที่เรียนจบออกไปเป็นคนดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม เกรงกลัวต่อบาป ไม่ประพฤติดละเว็นความชั่วทั้งปวง จากพฤติกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ ฌ์ฐนันท์ ประกายสันติสุข (2547) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะพบว่า เกิดปฏิหาริทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข เนื่องจากผู้ส่งสารอันได้แก่ คุณแม่ ดร.ศิริ กรินชัยและวิทยากรสามารถโน้มน้าวใจผู้รับสาร/ผู้เข้าอบรมให้คล้อยตามเนื้อหาสาระ โดยใช้สื่อต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ผู้รับสารเกิดการ

เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการรับรู้และสำนึกอารมณ์และความรู้สึก และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น สามารถถ่วงน้ำหนักจากอบายมุขหรือสิ่งเสพย์คิด เช่น สุรา บุหรี่ ยาบ้า กัญชา โคเคน การพนัน และเที่ยวกลางคืนได้ และมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รู้จักให้อภัยไม่พยาบาทจองเวร เกิดความสำนึกในบาปบุญคุณโทษ เชื่อในหลักกฎแห่งกรรม และยังพบว่า มีความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณของผู้เข้ารับการอบรมอีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรม的开รับสื่อ การนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรม的开รับสื่อธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความถี่ในการเปิดรับสื่อสารธรรมะส่วนใหญ่พบว่าจะมีความถี่เป็นนาน ๆ ครั้ง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะจำนวนสื่อของแต่ละประเภทมีปริมาณไม่เพียงพอ รวมไปถึงความสะดวกสบายที่ได้รับจากสื่อและระยะเวลาในการศึกษาธรรมะจากสื่อไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเพิ่มสื่อที่จะเป็นช่องทางในการสื่อสารให้ความรู้ในด้านธรรมะให้กับนักเรียนเพิ่มมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่าระดับความรู้เกี่ยวกับธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงขอเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติโดยภาพรวม กล่าวได้ว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ เช่น การจัดฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถานที่จริงหรือเพิ่มสื่อที่เป็นช่องทางในการให้ความรู้ในเรื่องของหลักธรรมนั้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและต่อสังคมซึ่งสามารถแยกอธิบายในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ในด้านความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธรรมะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มสื่อที่เป็นช่องทางในการให้ความรู้ในเรื่องของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับธรรมะ เนื่องจากข้อมูลเรื่องนี้มีควมสำคัญอย่างมาก เพราะว่าเป็นข้อมูลพื้นฐานข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

2.2 ในด้านของความรู้เกี่ยวกับอริยสัจสี่ ในด้านนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเพิ่มสื่อที่เป็นช่องทางในการให้ความรู้ในเรื่องของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอริยสัจสี่ เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ดีขึ้น เพราะว่า อริยสัจสี่ ไม่เพียงแต่เป็นหลักความจริงอันประเสริฐ เป็นหลักแห่งเหตุและผล แต่ยังถือว่าเป็นหลักการสำคัญในการแก้ปัญหาชีวิตอีกด้วย เช่น นิกรเสียใจเพราะสอบวิชาคณิตศาสตร์ไม่ผ่าน เมื่อนำหลักการแก้ปัญหาแบบอริยสัจมาแก้ปัญหาดังกล่าวก็ได้ดังนี้เมื่อเกิดความเสียใจเพราะสอบไม่ผ่าน (ทุกข์) ก็จะต้องพิจารณาว่าเกิดจากสาเหตุใดซึ่ง

ในที่นี้ได้แก่ ความอยากรู้ผ่าน (ค้นหา) หากต้องการหาจาก ซึ่งหากนักเรียนในระดับนี้มีความรู้ในเรื่องนี้ก็จะสามารถทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นทุกซ์และจะจัดทุกซ์เหล่านั้นได้อย่างไรนั่นเอง

2.3 ในด้านความรู้เกี่ยวกับอริยมรรค 8 ประการ ในด้านนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้หรือเพิ่มสื่อที่เป็นช่องทางในการให้ความรู้ในเรื่องของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอริยมรรค 8 ประการ เช่นกัน เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ดีขึ้น กล่าวคือ อริยมรรค 8 ประการ จะเป็นวิถีทางปฏิบัติให้พ้นทุกซ์ หมายถึง ไม่กลับเวียนว่ายตายเกิดอีก คือนิพพาน ซึ่งมีอยู่ทางเดียวคือวิธีการที่จะนำไปสู่ความดับทุกซ์หรือดับค้นหา ซึ่งหากนักเรียนในระดับนี้มีความรู้ในเรื่องนี้ก็จะสามารถหลุดพ้นทุกซ์ได้นั่นเอง

2.4 ในด้านความรู้เกี่ยวกับข้อบัญญัติในศีล 5 หรือเรียกว่า เบญจศีลเป็นข้อไม่พึงปฏิบัติ คู่กับ " เบญจธรรม " อันเป็นข้อพึงปฏิบัติ การรักษาเบญจศีลให้บริบูรณ์ควรกระทำพร้อมกับรักษาเบญจธรรมด้วย แต่การรักษาเบญจศีลนี้มีข้อบังคับของพุทธศาสนิก เป็นคำแนะนำให้พึงยึดถือด้วยความสมัครใจเท่านั้น ในด้านนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ เช่น การจัดฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถานที่จริงหรือเพิ่มสื่อที่เป็นช่องทางในการให้ความรู้ในเรื่องของศีล 5 เช่นกัน เพื่อจะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้ดีขึ้น เพราะว่า ศีล 5 เป็นหลักจำเป็นในสังคมมนุษย์ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดความปกติ ทั้งในตนเองและสังคม เพราะช่วยควบคุมความประพฤติมิให้พลัดตกลงในความชั่วอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจัดอยู่ในระดับศีลธรรมอันเป็นมูลฐานที่จะนำไปสู่ความสงบของจิตใจ ถ้าหากความสะอาดทางกายและวาจาไม่มีแล้ว เราก็ไม่สามารถทำจิตใจให้สงบได้

3. จากการศึกษาการนำความรู้สารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับความรู้เกี่ยวกับธรรมะเพิ่มมากขึ้น เช่น มีการนิมนต์พระเทศนา สั่งสอน ให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมะทั้งในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติเพิ่มมากขึ้นด้วย เป็นต้น เพราะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้จะได้นำความรู้ของหลักธรรมที่ได้นำไปฝึกปฏิบัติตนให้เป็นคนดีของสังคมสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นๆ เช่น นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ทั่วประเทศ หรือในจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรมีการศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ควรมีการศึกษาการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างต่อเนื่องตลอดจนการ

วิจัยต้องติดตามผลภายหลังที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจบการศึกษาในระดับนี้ว่ามีพฤติกรรมกรรมเป็นอย่างไร

4.ควรมีการศึกษาการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักทฤษฎีอื่น ๆ มาเป็นแนวทางในการศึกษา

5.ควรมีการศึกษาการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อแสวงหาสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดธรรมะในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6.ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการนำสารธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวันและผลที่ได้รับจากการรับสารธรรมะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร